

Laos zonder Hannah

ISBN: 978 94 6448 198 3

NUR 301

Eerste druk: 2021

Copyright © 2021 Freek van Apeldoorn

www.freekvanapeldoorn.nl

Uitgeverij: Brave New Books

Vormgeving omslag en binnenwerk: Thijs Wiegman

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Freek van Apeldoorn

Laos zonder Hannah

ROMAN

Het pad terug van *wij* naar *ik*
vergt meestal meer inspanning dan de heenweg.

Met een diepe zucht plof ik op de rand van het tweepersoonsbed en sla mijn armen om mijn borstkas. Ik schraap mijn keel en slik een paar keer. Ik pak een papieren zakdoekje, snuit omstandig mijn neus en probeer de ongenode herinneringen met dit lawaai weg te jagen. Na enkele minuten wordt het rustiger in mijn hoofd en vertraagt mijn hartslag. Dat het me nu weer overkomt. Men zegt dat de toekomst voor je ligt en het verleden achter je, maar er is geen rechte, doorgaande lijn. Mijn afweersysteem is verzwakt, dat zal door de lange bootreis komen. De hele dag zat ik op een houten bank, teruggeworpen op mezelf. Ik had met niemand een woord gewisseld, misplaatst tussen de levenslustige en luidruchtige jonge backpackers met hun versleten rugzakken. Ik was ten onrechte beland, misschien zelfs gedropt, op een plek waar ik niet hoorde te zijn. Ik herinnerde mij de dag waarop ik als tiener, na de verhuizing van het veilige dorp Nijensleek naar Assen, zomaar in een vreemde klas werd gepoot. Daar bleek alles vast te liggen: wie haantje de voorste mocht spelen en wie vriendjes was met wie. Ik was daar de buitenstaander, een eenling, bijna onzichtbaar voor iedereen.

De westelijke hemel begon al rood te kleuren toen de boot vaart minderde bij het naderen van het dorpje aan de rechteroever van de rivier. Mijn reisdoel voor vandaag. Eindelijk. Uit de andere richting stroomafwaarts naderde een nagenoeg identieke boot: op de voorsteven de stuurhut, achterop een hok van groene planken, en in het midden een open passagiersgedeelte, overspannen met een vaalblauw dekzeil en vol met backpackers. We meerden nagenoeg gelijktijdig aan, voorsteven aan voorsteven.

De jongeren, naar elkaar roepend en uitgelaten, drongen naar voren om zo snel mogelijk aan land te kunnen gaan. De boot deinde eerst van al die onrust en opwinding en helde toen naar stuurboord. Ik pakte als laatste mijn rugzak en voelde hoe stram ik was van een hele dag zitten. Ik schuifelde over de wiebelende loopplank en sjokte op de kade tientallen meters achter de meute aan, op weg naar de straat met de hotelletjes en guesthouses met fel beschilderde uithangborden of soms met knipperende neonreclames.

Na twee vergeefse pogingen ben ik blij een eigen kamer gevonden te hebben die ik niet hoeft te delen met vijf of zes jonge rugzaktoeristen. In de receptie van het eerste guesthouse dat ik probeerde, verontschuldigde een meisje zich in het Engels dat ze niet de laatste kamer had vergeven. Ze leek het echt spijtig te vinden en bladerde voor de tweede keer door het dikke schrift op de stoffige balie. Nee, ze had echt geen plek, morgen wel, als ik op tijd erbij was. Twee nachten, dat was absoluut uitgesloten. Ze noemde de naam van een ander guesthouse, nog geen dertig meter verder. Ook vol. De enkeling met wie ik nog contact hou, vindt me te oud om zo op de bonnefooi door een vreemd en ver land te trekken. Ik heb verteld dat ik juist wilde ontkomen aan de sleur en voorspelbaarheid van mijn dagelijks leven, waar het wegtikken van de tijd steeds voelbaarder werd. Maar dat was niet alles, ik wilde immers bovenal weg uit het lege huis om zo te ontsnappen aan mijn vrijwillige opsluiting in mijn werkkamer, waar ik uren en dagen achter mijn computer doorbracht.

Ik onderdruk de neiging om de twee wat kreukelige kussens, die dicht tegen elkaar aan liggen, toe te dekken met het witte laken. Ik duw me overeind, loop naar de badkamer en wrijf voor de spiegel langs mijn stoppelige kin. Ik ga me niet scheren.

Niemand kent me hier en geen vrouw zal zich eraan ergeren. Trouwens, al zou ik me in weken niet scheren, dan nog groeide er geen volle baard. Ik strijk met mijn vingers door wat er nog over is van mijn ooit volle bos blond en krullend haar. Ik ben opnieuw trots op mezelf dat ik zonder hulp afgekomen ben van die dwanghandeling om op mijn hoofd te krabben alsof ik luizen had. Ik leun met mijn handen op de wastafel en schrik. De porseleinen bak zit gevaarlijk los, alleen op zijn plek gehouden door een verticale afvoerbuis. Naast de gapende hurkwc zijn twee verhoogde voetsteunen en in de volle emmer met water drijft een plastic beker. Het kraantje erboven druppelt met de regelmaat van een klok. Ik pak de douchekop, hou die boven de wastafel en draai de kraan open. Een rood lampje van het elektrische boilertje licht op. Na een tel of twee begint het te miezeren. Ik doe snel een stap achteruit, het douchewater stroomt vlak voor mijn voeten naar een gat in de muur. Ik draai de kraan dicht. Alles klopt wel. ‘A private bathroom with a hot shower,’ zei de vrouw van het guesthouse die mij buiten aansprak toen ik net mijn *Lonely Planet* uit mijn kleine dagrugzak wilde halen. Ze zat op een krukje naast de openstaande deur en kwam met moeite overeind. ‘Oké,’ zei ik zonder eerst de kamer te inspecteren en ik volgde haar naar binnen.

Ik loop terug naar de kamer om mijn muskietennet op te hangen. Dat zou ik ook vanavond kunnen doen, maar ik hou niet van uitstellen, het geeft me altijd een goed gevoel als ik direct iets doe wat nu eenmaal gedaan moet worden. Ik haal de klamboe uit mijn zo goed als niet gebruikte, donkerblauwe rugzak, trek mijn sandalen uit en stap op bed. Het matras zakt vervaarlijk door. Terwijl ik me uitrek, lukt het na een tweede poging het koord over de haak aan het plafond te schuiven. Ik stap weer op

de vloer, knoop het touw vast aan een van de drie kapstokhaken aan de rechtermuur en trek de klamboe over de hoeken van het bed. Vannacht kan ik rustig slapen. Hoop ik.

Ik twijfelde of het nodig was een muskietennet mee te nemen. De jonge, vriendelijke arts van de GGD, die snel een pakje sigaretten in een bureaula schoof toen ik de spreekkamer binnenstapte, zei dat ik op mijn leeftijd extra voorzichtig moest zijn, dus kocht ik daar direct deze grote en geïmpregneerde klamboe en de voorgeschreven malariapillen. Ik ben niet een man van onnodige risico's, maar toen ik moest beginnen met slikken, zag ik er toch van af. Als ik ziek word en doodga, dan is er nog geen man overboord.

'Pas goed op jezelf,' zei Hannah toen ik vijf jaar geleden mijn eerste grote reis maakte, naar Vietnam. Ik wist dat ze bang was dat mij iets zou overkomen en zij alleen zou achterblijven in het grote huis. Het was een overbodig advies. Ik ben altijd aan de voorzichtige kant, bereid mijn reizen zorgvuldig voor en controleer alles minstens twee keer. Tijdens mijn werkzame leven in de financiële en administratieve sector vond ik dat een prettige en vooral nuttige eigenschap, hoewel ik heel soms met de vraag speelde of ik niet liever een ander mens was geweest. Een man die durft te leven, risico's niet schuwt en een gevaarlijke sport beoefent. Zo'n man die enthousiast en spontaan 'ja' durft te zeggen en zelf verrassende ideeën of invallen heeft. Of desnoods een bourgondisch type, zo een die onbekommerd kan genieten van copieuze maaltijden en selecte wijnen. Die vraag leverde nooit iets op: ik kon mezelf niet veranderen. Nu ben ik te oud om ook maar een paar millimeter te verschuiven en wil er sowieso niet over nadenken. Ik ben nu hier, daar gaat het om.

Ik kleed mij uit en gooi mijn olijfgroen poloshirt over het

klamboekoord vlak onder de zacht draaiende ventilator zodat het kan drogen. Op de boot was het aangenaam fris, maar met mijn zware rugzak omhooglopend naar het dorp, raakte ik bezweet. Misschien heb ik te veel meegenomen. Hannah had voor mijn eerdere Vietnamreis geopperd een grote, degelijke rolkoffer mee te nemen – een bijna beledigend voorstel. Rolkoffers, degelijk of niet, horen bij een georganiseerde groepsreis. Zo'n reis is toch niets voor mij. Ik had toen met haar naar Vietnam gewild, maar zij kon bij nader inzien haar cliënten en haar team in die kleine psychologenpraktijk niet vijf weken in de steek laten. 'Over vijf jaar,' zei ze, 'dan kunnen we samen.' Ach, Hannah, dat zou er niet meer van komen.

Ik ga terug naar de badkamer en draai de douchekraan open. De zachte straal koestert mij als een zachte, warme lentebui. Ik zeep me extra in en masseer mijn schouders. Mijn vermoeidheid begint te verdwijnen, mijn spieren raken ontspannen. Met tegenzin draai ik na een minuut of wat de kraan dicht, stap op de grijs betegelde kamervloer en haal de zachte handdoek uit mijn rugzak. Die in de badkamer zag er dun en versleten uit.

Een kwartiertje later loop ik over het gebutste asfalt van de enige straat van het dorp. Er is geen verkeer, behalve af en toe een lawaaiige brommer of motorfiets. De meeste huizen hebben dakken van golfplaten voor zover ik het kan zien in het spaarzame licht van de straatlantaarns. Voor de restaurants en de terrassen staan grote sandwichborden, beschreven in grote kleurige letters met nagenoeg dezelfde gerechten. Als vegetariër heb ik niet zo veel keus. Uit de keukens komt een mengeling van etensgeuren. Een van de restaurants zit propvol jongeren. Ze proberen met veel geschreeuw boven de harde muziek uit te komen. Ik kan

niet tegen zulke herrie en het zal daar vast lang duren voor ik aan de beurt ben. Snel loop ik door. Bijna aan het eind van de straat zie ik een klein eetlokaal waar het opvallend rustig is. Ik zoek een plek op het achterliggende houten terras met uitzicht op de Mekong. Het water glinstert in het licht van de wassende maan en als ik over de houten balustrade hang, kan ik net de lichten van de aanlegplaats zien. Bijna een foto waard, maar toch word ik er niet blij van: die twee kreukelige kussens onder mijn klamboe.

Drie tafels van mij vandaan zit een jong stel, vast niet ouder dan begin twintig. Ik zie haar op de rug, ze draagt een rood shirtje met smalle bandjes. Haar lange haren vallen op haar blote schouders. Als ze naar opzij kijkt, naar de rivier, golven haar haren mee. Hij heeft een vetkuif zoals ik me herinner uit de jaren zestig en twee grote ringen aan zijn gesticulerende rechterhand. Ik vang af en toe een Frans woord op.

Een kleine, vriendelijke jongen met kort, bijna stekelig, zwart haar vraagt met een minieme buiging wat ik wil eten. Ik bestel een Beerlao, het meest gedronken bier in Laos, en witte rijst met wat gebakken groente en geen gerecht met scherpe kruiden. Gisteravond heb ik in Luang Prabang een sterk gekruide pat thai gegeten. 's Nachts moest ik enkele keren dringend naar de wc. Ik graai in mijn broekzak, hij zit er nog, de strip diarree-remmers die ik vanmorgen uit voorzorg erin had gedaan. Ik heb geen enkele hoeven nemen, maar mijn zorg is niet verdwenen. Als mijn eten wordt gebracht, draait het meisje zich om, lacht mij vriendelijk toe en roept: 'Bon appétit.' Ik weet alleen maar even te knikken.

De rijst is wat droog, maar de groentemix smaakt lekker en heeft een stevige beet. Als ik mijn bord leeg heb, twijfel ik of ik

een tweede biertje of een kop koffie zal vragen. De twee jonge backpackers zitten nog aan tafel, nu naar elkaar toegebogen, hun handen ineengestengeld op tafel. Ze lijken in elkaar op te gaan. Ik zie ervan af nog iets te nemen, schuif mijn stoel met veel lawaai naar achteren en sta op. Het meisje draait zich nu niet om en wenst me geen ‘Bonne nuit.’ Straks zullen ze hand in hand teruglopen naar hun guesthouse, een intieme, lange nacht tegevoelt. Ik ga naar de balie om af te rekenen en stap naar buiten.

Het is frisser geworden en rustiger. Het restaurant met de lawaaiige groep jongeren is tot mijn verbazing al leeg. Twee meisjes zijn bezig de tafels af te ruimen. Plots is het aardedonker in het hele dorp. Een stroomstoring. Na vier of vijf tellen floepen de lantaarns en de lampen van de eetstalletjes en restaurants weer aan. Er zijn geen trottoirs en ik blijf in het mulle zand lopen. Een graatmagere hond ligt naast de brokkelige asfaltrand. Hij tilt zijn kop op en gromt. Ik loop met een grote boog om hem heen.

Ik heb een hekel aan honden, als kind al. Ik denk dat ik een jaar of tien was toen ik een keer, waarom weet ik niet meer, van ons huis tot aan de rand van het bos was gelopen. Verder durfde ik niet te gaan. Kinderen op school fluisterden dat de kromme boer Schalkwijk zich had willen verhangen aan die ene grote eik bij het smalle, houten bruggetje. Ze hadden het zelf gezien: een dikke, afgebroken tak half in het water van het beekje. Op de terugweg liep ik een boerenerf op om water te vragen. Ineens geblaf en voor ik me kon omdraaien voelde ik de stekende pijn in mijn kuit. Ik hoorde de boerin schreeuwen, de hond liet los. Ze heeft me toen op de fiets naar huis gebracht, ik achterop met mijn vingers stevig om de ceintuur van haar muisgrijze jurk en met een dik verband om mijn kuit. Ik heb nog steeds een klein

litteken op mijn rechterkuit.

Ik sta stil en kijk achterom. Het beest is mij gevolgd en blijft ook staan, de oren gespist en de kop scheef. Nu niet laten blijken dat ik bang ben, gewoon rustig doorlopen. De hond kreupelt mij voorbij, zijn rechterachterpoot heeft een open wond. Tien meter verder kruipt hij onder een hek door en verdwijnt tussen twee huizen. Mijn kinderangst speelde mij parten: ik zou een tikkeltje beschaamd om mezelf kunnen lachen, maar de angst en onrust zijn sterker. Ik denk weer aan de gebroken tak bij het beekje, aan boer Schalkwijk, vader van zes kinderen, die zich wilde verhangen. Dat woord verhangen heeft altijd een magische klank behouden. Later leerde ik dat er veel manieren zijn om een eind aan je leven te maken. Ik kan niet weten of ik ooit die grens bereik en welke manier ik dan zou kiezen, als ik het al zou durven. Ik hoef het ook niet te weten. Niet nu.

Het is nog geen zeven uur, ik heb geen zin om op te staan: de dag is lang en in Pak Beng is volgens mijn *Lonely Planet* weinig te beleven. Ik ga overeind zitten en pak mijn iPad van de krakemikkige houten stoel naast mijn bed. Voor mijn vertrek heb ik in een royale bui het nieuwste type gekocht, met een toetsenbord in de cover. Vanaf mijn eerste reisdag maak ik aantekeningen, eerst in telegramstijl, maar geleidelijk werden het uitgewerkte alinea's of korte passages. Dat helpt me orde te scheppen in de chaos van indrukken en ervaringen. Ik probeer te schrijven zonder mij af te vragen of ik er later iets mee wil doen. Vaak denk ik daarbij terug aan mijn geploeter thuis en hoe ik dan vastliep.

Na Hannahs dood zei Jannie, een van Hannahs vriendinnen, dat ze zich goed kon voorstellen hoe ik me voelde: door de bliksem getroffen en daarna in een diep ravijn gestort. 'Te pletter geslagen,' zei ze letterlijk, 'in een ravijn met loodrechte wanden en hoog boven je een donkere hemel zonder een spatje zon.' Ze was niet alleen sterk in clichés, ze wilde me ook uit die kloof halen en redden. Nu was ze niet de enige, want ook andere vrienden en kennissen stonden op de stoep of nodigden mij uit. Goedbedoeld, dat kan ik niet ontkennen, maar iedere keer overheerste het besef dat Hannah er niet meer was. Als echtparen kwamen eten, zorgde Hannah meestal voor de maaltijd en vooral voor de levendigheid en gezelligheid. Zonder haar werkte ik iedereen zo snel mogelijk de deur uit en ik ging niet of nauwelijks meer bij anderen op bezoek. Ook grotere gezelschappen of groepen begon ik te vermijden. Ik stopte met de bridgeclub en gaf mij niet meer op voor de vervolgcursus Italiaans. Domme acties: na een

jaar kon ik niet meer de moed opbrengen om de draad weer op te pakken.

Ik heb meer steken laten vallen. Enkele weken na het overlijden van Hannah kreeg ik een bief van Rynne, een vroegere vriendin van ons beiden. Na haar verhuizing naar Maastricht verloren we elkaar uit het oog. Bij het opruimen van een stapel oude kranten had ze de rouwadvertentie in *de Volkskrant* gezien. Ze schreef dat ze gescheiden was nadat haar twee kinderen uit huis waren en dat ze het fijn zou vinden mij weer te zien. Ze voegde haar mailadres toe. Ik hield de boot af, ook na een latere mail van haar die overstroomde van fijne herinneringen aan ons vroegere contact.

Alleen voor de noodzakelijke boodschappen ging ik de deur uit, meestal naar de dichtstbijzijnde Albert Heijn. Ik verschanste mij in mijn werkkamer en besloot te gaan schrijven. Dat moest mijn redding worden: een afleidingsmanoeuvre voor het schrijvende gemis, mijn zelfgekozen antidepressiemiddel in plaats van de door mijn huisarts voorgeschreven medicijnen. Mijn huisarts, Tini Jansen, is een slanke, zwartharige vrouw, bijna een kop groter dan ik, en minstens dertig jaar jonger. ‘Het is niet goed,’ zei ze met een ernstig gezicht, ‘de behandeling van uw depressie uit te stellen: die kan dan chronisch worden.’ Ze schreef direct een recept uit en gaf me een stevige hand bij het weggaan. Even dacht ik dat ze me bij de schouders wilde pakken. Ik deed snel een stap achteruit. Ik haalde de medicijnen op bij de apotheek, maar slikte ze niet. Ik heb ze wel allemaal meegenomen. Misschien heb ik ze later wel nodig. Ze zitten, samen met de malariapillen en de volle strip Imodium die ik gisteren uit voorzorg in mijn broekzak had gedaan, in een plastic doosje in mijn grote rugzak.

Veel schrijfervaring heb ik niet, niet meer dan enkele korte verhalen waarvan er één tot mijn verrassing werd opgenomen in *Radium*, een nieuw literair tijdschrift. Eerst dacht ik aan een levensverhaal, dat zou een voor de hand liggende keuze zijn van mannen op leeftijd die terugkijken op hun leven en de balans willen opmaken. Na lang nadenken zag ik ervan af. Op een gegeven moment zou ik bij Hannah uitkomen en hoe zij uit mijn leven verdween. Een roman, dat moest het worden. Niemand hoefde het vooraf te weten, het was mijn geheime project. Op een dag zou ik vriend en vijand verrassen als het boek op de markt kwam. En wat het belangrijkste was, mijn geesteskind zou mij overleven: het kind dat Hannah en ik niet konden krijgen.

Het project nam mij volledig in beslag. Als ik 's avonds aan de keukentafel zat met een diepvriespizza uit de oven, oefende ik in gedachten de dialogen tussen de twee jonge hoofdpersonages, een jong stel van midden twintig. Misschien was dat voor mij het probleem: hun leeftijd, die generatie. Hoe dan ook, de volgende morgen slaagden mijn vingers er niet in mijn verzonden teksten op het scherm te krijgen. Dag na dag tuurde ik naar de monitor van mijn desktop tot mijn ogen traanden en mijn schouders verkrampten. Ik kreeg steeds meer het gevoel tegengehouden te worden bij een onzichtbare grens, alsof ik me niet durfde over te geven aan wilde fantasieën, alsof ik als boekhouder nog steeds keurig tussen de lijntjes bleef en doodsbenauwd was beticht te worden van malversaties. Om je dood te schamen. Wanhopig gaf ik na een hoofdstuk of vijf er de brui aan. Het was genoeg geweest, dit zou niet lukken. Ik moest eruit, nieuwe ervaringen opdoen en bovenal weg uit dit huis zonder Hannah. Ik nam een driest besluit: een verre reis zoals ik met Hannah had willen maken als ze niet op die ene avond de deur was uitgegaan.

Twee maanden later zat ik in het vliegtuig naar Bangkok om daarna door te reizen naar Laos. Misschien een beetje bekend terrein als buurland van Vietnam.

Ik heb het gevoel dat ik al weken onderweg ben, alsof de tijd wordt opgerekt. Een dag of twaalf dagen geleden landde ik in Bangkok. Ik moest op het nabijgelegen busstation vijf lange uren wachten voor ik in de nachtbus naar Nong Khai aan de Thaise grens kon stappen. Ik wist dat van tevoren, maar ik wilde het mezelf niet al te gemakkelijk maken door een vlucht naar Vientiane te boeken. Het was een groot en opvallend modern station met overdekte perrons, daarop in slagorde opgestelde bruine skaileren stoelen zoals op een luchthaven en ernaast eindeloos lange rijen luxe touringcars, maar opvallend weinig reizigers. Palmbomen stonden roerloos op een groot gazon. De hitte overviel me na de winterse kou thuis. Regelmatig liep ik wat heen en weer en wisselde van stoel. Af en toe dommelde ik in. Mijn hoofd begon leeg te raken en Hannah verdween uit mijn gedachten. Toen wel.

Ik klap mijn iPad open en zoek mijn mailtje van de tweede reisdag:

*Lieve Hannah,
Het is nu rond vijf uur in de middag. Het licht van de zon kleurt al oranje. Ik zit op een overdekt terras van een guesthouse in Nong Khai aan de Mekong. Aan de overkant ligt Laos. Drie monniken lopen in ganzenpas over het smalle voetpad langs de rivier. Om me heen jonge toeristen, druk in de weer met smartphones en tablets. Een paar tafels verder zit een groepje Nederlandse mannen op leeftijd, gekleed in een korte broek en een opvallend, veelkleurig overhemd*